

JUOZAS ŠLIAVAS

XVI A. ŽEIMELIO APYLINKĖS ASMENVARDŽIAI

1585 m. rugsėjo mėn. 26 d., dalyvaujant aukštiems jo didenybės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karaliaus bei Kuršo hercogystės hercogo emisarams, Žeimelio apylinkėse buvo tikslinama siena tarp Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės iš vienos pusės bei Kuršo ir Žiemgalos hercogystės iš kitos pusės. Dalis Hilbranto ir Dytricho Grothusų valdomo Berstelės dvaro žemių su viena Žeimelio miestelio dalimi, kurios anksčiau priklausė Kuršo ir Žiemgalos hercogystei, perėjo Jonui Hlebavičiaus iš Dubrovnos, tuo laiku ėjusio Upytės seniūno pareigas, žinion ir atiteko Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei. Ta proga Jonui Hlebavičiui atitekusiai Berstelės dvaro dalis buvo inventorizuota. Inventoriuose įrašyta apie 120 apylinkės valstiečių, įvardytų daugiausia dviem asmenvardžiais¹. Jų ypatybė yra ta, kad kraštui esant atskirtam nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, asmenvardžiai beveik visiškai išvengė įtakos slavų (baltarusių ir lenkų) kalbų, kurios tuo metu buvo vartojamos Lietuvoje kaip to krašto oficialiosios valstybinės rašto ir valdančiųjų sluoksnių kalbos. Dokumentas surašytas baltarusių kalba.

I. ASMENVARDŽIŲ YPATYBĖS

1. Vardai ir pavardės. Kaip rodo dokumentas, XVI a. antrojoje pusėje valstiečiai dažniausiai įvardijami dviem asmenvardžiais, pvz.: *Якуб Балтушыс, Герман Мурникас* ir t. t. Įdomūs yra užrašymai asmenvardžiu ir prievardžiu, pvz.: *Герман тѣкачѣ, Петръ ковал* arba *Кэвэняс Ушкурус* (Gaunės Užkuryš). Prievardis gali būti užrašomas ir po dviejų asmenvardžių, pvz.: *Томашъ Юстанис пивовар*. Dokumente pasitaiko ir kitokių trinarių įvardijimų: *Керыкгос Крыкгалюс Кекъ* (Kekų inventoriuje yra bent keli), *Янис Мелвитисъ Кеканес, Мелютис Чапанас Лидумникос*. Tačiau nemažai tuo metu būta atvejų, kai asmuo įvardijamas vienu asmenvardžiu, pvz.: *Балчус, Кэрыбюс, Микрэлис, Станюс* ir t. t.

Ribos tarp vardo ir pavardės, kaip kad yra šiandien, tuo metu dar nebuvo, todėl tokie asmenvardžiai, kaip *Балчюс, Банис, Матюлис* ir kt. vienais atvejais atlieka vardo, kitais atvejais – pavardės funkcijas. O asmenvardžiai *Кершыс, Сэпраико, Стамбро, Кляванис, Петюлис, Петрыкас* dokumente eina tikrai vardais.

¹ Jablonskis K. Istorijos archyvas (XVI a.). – K., 1934, p. 265–274.

Vien tiktai vardo funkcijas teturi bažnytiniai vardai, tokie kaip: Янос, Юрк-гис, Мартинѳ, tačiau ir jie kartais gali atlikti tam tikras pavardės funkcijas, pvz.: Кляванис Юркгисѳ, kurie tolimesnėj raidoj gavo jau ir priesagas, būdingas pavardėms, pvz.: Дырыхѳ Андреюнос, Амбросос Янунос, Банис Яникаитис. Įdomūs aprašomojo pravardinio tipo vardai. Pvz.: Алуисть Юркгис (aluistas Jurgis).

Moterų asmenvardžių dokumente tėra užfiksuotas tik vienas: вдова Юсева. Visiškai nėra moteriškų vardų. Iš kitų to meto dokumentų matyti, kad dažniau vartojami moterų vardai apylinkėje tuo metu buvo: Анна (1611 m.)², Галена (1595 m.)³, Катерина (1593 m.)⁴. Kilmingųjų damų pavardės funkciją galėjo atlikti gyvena mosios vietovės pavadinimas: Катерина изѳ Кротошина (1593 m.)⁵.

2. Fonetika. Kirčiui nustatyti asmenvardžiai pakankamai duomenų neduo- da, tačiau atitrauktinis kirtis matyti ir asmenvardžio Антунюнаити (greičiausiai: Antanaitis) šaknies rašyboje Антун- < Anton-.

Galūnių redukciją galbūt rodo vardas Муксѳ, tačiau iš kitų asmenvardžių ga- lūnių rašybos matyti, kad tuo metu ji dar nebuvo tiek pažengusi, kiek dabar, kadan- gi kalbamojo dokumento asmenvardžiuose daugeliu atvejų ji dar tebėra išlaikyta, pvz.: Мукос, Симонисѳ, Балчус ir t. t. Atsižvelgiant į tai, kad kirtis tarmėje tuo metu jau buvo atitrauktas, rekonstruojant asmenvardžius, galūnės -is ir -ys šiame darbe rašomos vienodai -is, kaip tuo metu jos jau buvo (ir dabar yra) tariamos. Nu- statyti, kuriuo atveju asmenvardis turėjo galūnę -is, o kuriuo -ys, nežinant kirčio charakterio (senovinis ar atitrauktinis), neįmanoma. Daugiskaitos galūnė -iai (as- menvardžiai Клебочаи, Круменеи, Застортэи) nebuvo susiaurėjusi, kaip šiuo metu yra latvių kalboje. Trumpųjų nekirčiuotų balsių i, u plėtimą rodo tokie pa- vyzdžiai: Волонѳкгис (Voluŋgis), Мелвид (Milvydas), Поркгинисѳ (Puŋginis), Пупану (Pūpiniui), Стамбро (Stūmbras).

Čia jau minėtas pavyzdys Мелвид (Mėlvydas < Milvydas) rodo, kad priegai- dė ir tuo metu kai kada buvo priešinga dabartinei lietuvių kalbos priegaidei, plg. lie. Milvydas⁶.

Nosiniai balsiai dokumento asmenvardžiuose kai kada yra išlikę, pvz.: Внѳ- кис (Uñkis), o kai kada ne (tai ypač yra ryšku iš asmenvardžių priesagos -ininkas), pvz.: Лидумникос, Попежемѳникос, Жеминикос. Pavardės Внѳкис užrašymas turbūt rodo, kad mišriojo dvibalsio balsis a tarmėje tuo metu buvo susiaurėjęs, jei Внѳкис = Unkis (tarm. Oñk(i)s < Añkis, plg. Ankėvičius). Priebalsiai k, g' prieš priešakinės eilės balsius dažniausiai yra išlikę sveiki: Лаканес (nuo lie. lokys), Ксер- ленас, Ксердчюнас, Поркгинисѳ, Смилкгис, bet yra ir atvejų, kai jie yra išvirte į c, dz, pvz.: Цыраиня (K 1., plg. lyb. kīras „kirvis“ ar lie. kyrūs?).

² Опись документов Виленского Центрального Архива древних актовых книг. — Вильна, 1912, т. 8, с. 446.

³ Ten pat, p. 228.

⁴ Ten pat, p. 214.

⁵ Ten pat.

⁶ Kuzavinis K., Savukynas B. Lietuvių vardų etimologinis žodynas. — Kn.: Vardai ir žo- džiai. V., 1971, p. 119.

⁷ Endzelīns J. Latvijas PSR vietvārdi. — Rīgā, 1956, p. 169.

Priebalsių junginių *tj, dj* tarimas nelabai aiškus. Kai kuriais atvejais jie yra išvirtę į *č, dž*, pvz.: *Пикчюс, Блюдчюнас, Гурдчюнас*; arba plg. to paties dokumento kaimo pavadinimą: *Либеча* (K linksnis). Aiškių atvejų, kada jie būtų išvirtę į *š, ž*, kaip šiuo metu yra latvių kalboje, — nėra. Ypač tai aišku iš jau minėto vietov. *Либеча*, kuris šiuo metu latvių tariamasis *Libieši*. Tačiau kai kurių kitų dokumento asmenvardžių rašyba leidžia manyti, kad priebalsių junginiai *tj, dj* kai kuriais atvejais dar galėjo būti išlikę ir sveiki, pvz.: *Матюлис* (*Мотейос > Матыс > Матюлис*), *Петюлис* (*Пэтер > Пэтрыс > Петюлис*), *Одъюнаити*.

Priebalsiai *s, z* tariaimi *š, ž*: *Жеминикос* (plg. la. *zemnieks*), *Жеимос* (plg. la. *ziem-*). Tame pat dokumente upėvardis lie. *Švitinis*, la. *Svitene* visur rašomas: *Швитыны* (K linksnis). Tačiau asmenvardyje *Застормэи* priebalsis *z* dar greičiausiai yra išlikęs (plg. lie. *žastis*).

Prabaltiškųjų balsių *ā, ē* išlikimui susekti yra daug sunkumų. Slavai vietoj lietuvių tariamo balsio *a* rašo paprastai *o*, o vietoj *o* — *a*. Tačiau šiame dokumente tai daroma labai nenuosekliai. Tas ypač ryšku yra iš priesagos lie. *-onis*, la. *-āns* rašybos, pvz.: *Романанис* ir *Романонис*. Čia šiek tiek padeda kiti šaltiniai. Pavyzdžiui, Upytės pavieto teismo knygoje 1594 m. yra įrašytas upėvardis *Шовы* (K linksnis) netoli vietovės *Кротошинъ*⁸. Šiame dokumente balsis *o* vietoj *a* rašomas nuosekliai, plg. *Кротошинъ*, lie. *Kratašinas*, buv. dvaras Žeimelio apyl. Taigi jau minėtas upelis tuo metu bus buvęs vadinamas *Šava* (< * *Sāva*), kurio etimologija sietina su lie. *šovà*, la. *sāva* „išpuvusi rievė, kiaurymė“⁹. Iš to matyti, kad prabaltiškasis *ā* tuo metu dar buvo išlikęs.

Dar neaiškesnis dalykas yra su prabaltiškuoju *ē*. Lie. priesaga *-ėnai* slavų kalbomis surašytuose dokumentuose paprastai rašoma *-яны*, plg. *Плоняны* „*Plonėnai*“, buv. dvaras Žeimelio apyl. Tačiau šiame dokumente lie. priesaga *-ėnas*, la. *-ēns* su *я* rašoma tik vieną kartą: *Калвяна* (K linksnis). Kitais atvejais ji rašoma arba su *e* (*Кеерленас*), arba su *ы* (*Пачынас*). Dėl paskutiniojo atvejo reikia pastebėti, kad ir asmenvardyje *Чынас* — *Чанос* „Čėpas“, kur lietuvių ir latvių kalboje yra atviras *e*, dokumente rašoma raidė *ы*. Ir priešingai, asmenvardžių mažyb. priesagos *-elis* rašyba *Микрэлис, Шекиутэлис* rodo, kad ši priesaga, kaip ir latvių kalboje, yra buvus tariama su siauru *ē*.

Susumuojant galima padaryti išvadą, kad prabaltiškasis *ē* kai kuriais atvejais, bent jau priesagoje *-ėnas*, buvo išlikęs.

Po minkštojo priebalsio *l* balsis *a*, atrodo, išvirtęs į *e*, kaip yra lietuvių kalboje, nebuvo, pvz.: *Кляванис* (plg. la. *klava*, lie. *klėvas*).

Dvibalsis *au* kai kuriuose asmenvardžiuose, atrodo, yra buvęs išvirtęs į *al*, pvz.: *Алдрукеи* (plg. lie. *áudra*), *Алдукеи* (plg. lie. *áusti*, la. *aúst*). Šis reiškinys pasitaiko ir šio krašto vietovardžiuose, pvz.: lie. *Aldruvė*, la. *Audruve*, up. Joniškio — Elė — os apyl.¹⁰

⁸ Опись документов, с. 163.

⁹ Būga K. Rinktiniai raštai. — V., 1959, t. 2, p. 588.

¹⁰ Būga K. Rinktiniai raštai. — V., 1961, t. 3, p. 257.

3. Dvikamieniai, vienkamieniai ir sudurtiniai asmenvardžiai. Dvikamienių asmenvardžių, atstovaujančių patį seniausią asmenvardžių sluoksnį, dokumente užfiksuota vos keletas – *Мелвид*: *mil-* + *vid-*; *Нарбутанис*: *nar-* + *but-*; *Нарбунонис*: *nar-* + *bun-* ir galbūt *Застортэи* (daugisk., *Zostartis*): *zos-* (lie. *žąsti?*) + *tart-*. Vienas dvikamienis asmenvardis yra greičiausiai vokiečių kilmės: *Зыкевалмос*: *sig-* (sen. vok. aukšt. *sigu* „pergalė“) + *valt-* (sen. vok. aukšt. *waltan* „valdyti“).

Tačiau daugiausia dokumente asmenvardžiai yra vienkamieniai. Jų kilmė yra labai įvairi.

a. Veiksmažodinė: *Бурба* (plg. lie. *burbėti*), *Кеурдчюнас* (lie. *girdėti*, la. *dzirdēt*), *Сэдеикони* (daugisk., lie. *sėdėti*, la. *sēdēt*), *Скробутис* (plg. la. *skrabināt* „sušizinti“), *Скрыбикас* (plg. la. *skribināt* „krabždėti“).

b. Būdvardinė: *Алуистъ* (lie. *aluistas*), *Балчюс* (lie. *báltas*, la. *balts*), *Илкянис* (lie. *ilgas*, la. *ilgs*), *Юдус* (lie. *júodas*, la. *jods* „velnias“), *Копелус* (lie. *kairis* ar la. *kairs* „suvedžiojamas“), *Кершыс* (lie. *keřšas*), *Пикчюс* (lie. *piktas*, la. *pikts*), *Жебалис* (lie. *žėbas*¹¹).

c. Daiktavardinė. Šios rūšies asmenvardžiai galėjo būti labai įvairūs: 1) tautovardiniai: *Лотвинос* (lie. *lātvis*, la. *latvis*), *Жеумос* (lie. *žiem-*, la. *ziem-* < **zeim-*); 2) gyvūniniai: *Брэдис* (lie. *brīdis*, la. *briedis*), *Кгаикгалас* (lie. *gaigalas*, la. *gai-gala*), *Кгулбыносъ* (lie. *gulbinas*, la. *gulbis*), *Лаканес* (lie. *lokỹs*, la. *lācis*), *Мешкаутисъ* (lie. *meškà*), *Стамбро* (lie. *stuĩbras*), *Волонъкгис* (lie. *volungẽ*); 3) augmeniniai: *Керыбюс* (lie. *grỹbas*), *Кляванис* (lie. *klėvas*, la. *kļava*), *Круменеи* (daugisk., lie. *krũtas*, la. *krũts*), *Меиронисъ* (lie. *meirũnas*), *Пунану* (N linksnis, lie. *purà*, la. *purà*), *Смилкгис* (lie. *smilga*, la. *smilga*); 4) daiktiniai: *Алдрукеи* (plg. lie. *áudra*), *Блавѣдзюнас* (lie. *blauzdà*), *Цыраиня* (K linksnis, lyb. *kĩras* „kirvis“), *Кулис* (lie. *kylỹs*, la. *kĩlis*), *Кулаканес* (lie. *kulókas*), *Нэнис* (suom. *nenä* „nosis“), *Шекиштэлис* (lie. *šiekštas*, la. *sieksta*), *Шэреля* (K linksnis, lie. *šerỹs*); 5) amatiniai: *Одьюнаити* (daugisk., lie. *ódzius*), *Алдукеи* (plg. lie. *áusti*, la. *aust*), *Блюдзьюс* (lie. *bliĩdas*, *bliĩdžiūs*), *Калвяна* (K linksnis, lie. *kálvis*, la. *kalvis*), *Кареля* (K linksnis, lie. *karỹs*), *Кекъ* (est. *kõök* „virtuvė“, suom. *kokki* „virėjas“), *Лидимникос* (la. *lĩdumnieks* „lĩdimininkas“), *Мурникасъ* (la. *mĩrnieks* „mĩrininkas“), *Пачынас* (lie. *pàtis*, la. *pats*), *Тивунос* (lie. *tijũnas*), *Ушкурис* (lie. *užkurỹs*), *Жеминикос* (la. *zemnieks* „valstietis“); 6) lokalizaciniai: *Клонисъ* (lie. *klónis*), *Ломенисъ* (lie. *lotà*, la. *lāma*), *Пастолоусъ* (lie. *pastalẽ*).

Yra ir krikštavardinių asmenvardžių: *Андреюнос*, *Антунонаити* (daugisk.), *Янелис*, *Яникос*, *Яникаитис*, *Янкунос*, *Янунос*, *Янушко*, *Юргис*, *Юстанис*, *Матюлис*, *Мартинанисъ*, *Мацэлюнос*, *Никелис*, *Никнюнос*, *Петюлис*, *Петрыкасъ*, *Романанисъ*, *Станюс*, *Шыманис* (*Сымонисъ*).

Dalies šių vienkamienių asmenvardžių kilmė šiuo metu jau yra nebeaiški, pvz.: *Бухонове* (daugisk.), *Макулис*, *Серауко*, *Жекгунисъ*.

Kai kurie šiame dokumente užfiksuoti asmenvardžiai vėliau išvirto kaimų pavadinimais (buv. asmenvardžių dokumente ir dabartinių kaimų lokalizacija vietovėje

¹¹ Būga K. Rinktiniai raštai. – V., 1958, t. 1, p. 197.

atitinka arba netolima): *Ādžiūnai* < *Одьюнаити* (nuo 1921 m. Lat.), *Blauzdžiūnai* < *Блавѣдзюнас*, *Kairėliai* < *Коирелис*, *Pastališkiai* < *Пастолюсѣ* (nuo 1921 m. Lat.). Kad ir paties *Žeimelio* kilmė yra antroponiminė, rodo dokumento asmenvardis *Жеумос*.

Keletas dokumento asmenvardžių yra *sudurtiniai*, kurių vienas komponentas yra determinatyvinis: *Baltaujanės* (lie. *báltas*, la. *balts* + lie. *šónas*, la. *sāna*), *Нинеженис* (? + lie. *ženėklis* „jaunikis“), *Пунэженис* (plg. la. *pīpe* „indo noselė“ + lie. *ženėklis*), *Попежемѣникос* (? + la. *ziemnieks* „valstietis“), *Руножомникос* (la. *runa* „kalba“ + la. *zemnieks* „valstietis“).

4. Galūninė ir priesaginė asmenvardžių daryba.¹ Iš dokumento pavardinio tipo asmenvardžių, tokių, kurie neturi darybinio formanto ir kurie sutinka su bendriniu daiktavardžiu, yra nedaug: *Брэдис*, *Кгаикгаласѣ*, *Қилис*, *Клонисѣ*, *Стамбро*, *Ушкурис*.

Neišsiskiria darybinis formantas daugiausia tik krikštavardžiuose: *Юркгис*, *Петрос*, *Павилос*, *Ракас*, *Гансис*, *Германисѣ*, *Матыс*, *Петрыс*, *Сымонисѣ*, *Янус*, *Банюс*, *Ганус* ir t.t.

Būdinga to meto apylinkės vardų ypatybė yra jų trumpinimas, pvz.: *Амбросос* (Ambraziejus), *Дырыхѣ* (Dytrichas), *Кгрыкгос* (Grigalius), *Матыс* (Motiejus), *Миксѣ* (Mikalojus), *Никелис* (Nikolajus), *Петрыс* (Peteris), *Станис* (Stanislovas), *Чанос* (Steponas), *Томас* (Tamošius).

a. Galūninė daryba (skaičius skliausteliuose rodo asmenvardžių kiekį):

-a, la. -a (1): *Бурба*; -ė, la. -e (1): *Кгавняс* (K linksnis); -is, la. -is (12): *Балчыс*, *Юдис*, *Кершыс*, *Нэнис*, *Пиктис*, *Смилкгис*, *Волонѣкгис*; -(i)us, la. -us (8): *Балчюс*, *Кгрыбюс*, *Пикчюс*.

b. Priesaginė daryba. Tai pati gausiausia dokumento asmenvardžių grupė. Asmenvardžiams sudaryti yra pavartotos šios priesagos:

-ainis, la. -ain- (1): *Цыраиня* (K linksnis); -aitis (6): *Одьюнаити* (daugisk.), *Антунонаити* (daugisk.), *Яникаитис*, *Мешкаитисѣ*, *Скибилаити* (daugisk.); -aitis (ar -otis) (1): *Клебочаи* (daugisk.); -eika (1): *Сэраико*; -elis, la. -elis (9): *Янелис*, *Коирелис*, *Кареля* (K linksnis), *Микрэлис*, *Никелис*, *Шэреля* (K linksnis), *Шекитэлис*; -enis, la. -enis (3): *Илкгянис*, *Ломенис*; -ėnas, la. -ēns (4): *Кгерленас*, *Қалвяна* (K linksnis), *Пачынас*, *Скуденѣ*; -ikas, -ikus (5): *Блюникасѣ*, *Яникос*, *Петрыкасѣ*, *Скрыбикас*, *Яникус*; -inas, la. -ins (2): *Лотвинос*; -inis, la. -en-¹² (3): *Круменей* (daugisk.), *Поркгинисѣ*; -ytis, la. -ītis (1): *Мелвитис*; -пукас, la. -nieks (5): *Лидимникос*, *Мурникасѣ*, *Попежемѣникос*, *Руножомникос*, *Жеминикос*; -onis, la. -āns (23): *Чукуиланис*, *Дзьюркганис*, *Юстанис*, *Қляванис*, *Қулаканес*, *Лаканес*, *Мартинанисѣ*, *Нарбутанис*, *Романанисѣ*, *Шыманис*, *Довешконисѣ*, *Кгаикгалонис*, *Юхнонис*, *Меиронисѣ*, *Нарбунонисѣ*, *Пежынонис*, *Сэдеикони* (daugisk.); -šta (1): *Микишта*; -ulis, la. -ulis (4): *Матюлис*, *Макулис*, *Петюлисѣ*; -ūnas (15): *Андреюнас*, *Блавѣ-*

¹² Latvių vietovardžiuose ši priesaga yra -ene, pvz.: *Svitene*, lie. *Švītīnis*, up. *Žeimelio*—*Pašvītīnio* apyl.

дзюнас, Блюдчюнас, Кгирчюнас, Яникунос, Янунос, Мацэлюнос, Милунос, Никньюнос, Полтошунос, Векунос; -unis, la. -uns (1): Жекгунисъ; -utis, la. -ut- (2): Мелютис, Скробутис; -ušis (2): Балтушыс; -uška (1): Янушко.

IŠVADOS

1. XVI a. Žeimelio apylinkių asmenvardžių fonetika (*tj, dj* kai kuriais atvejais išlikimas; *tj, dj* išvirtimas į *č, dž*; priebalsių *s, z* tarimas *š, ž*) rodo, kad žmonės tuo metu Žeimelio apylinkėse kalbėjo lietuvių kalba. Dauguma senųjų apylinkės gyventojų (galbūt žiemgalių) vokiečių agresijos XIII amžiuje ir po jos sekusių kalavijuočių—lietuvių kovų metu buvo arba sunaikinta, arba iš šių apylinkių pasitraukė. Po to šias vietas kolonizavo lietuviai.

2. Grynai latviškų reiškinių nebuvimas asmenvardžiuose rodo, kad kai kurios fonetinės tarmės ypatybės (kirčio atitraukimas, galūnių redukcija, priešinga lietuvių kalbai kirčio priegaidė, prabaltiškieji balsiai *ā, ē*, balsio *a* išlikimas po minkštojo priebalsio *ļ*) yra ne latvių kalbos, o žiemgalių substrato reliktai.

3. Trumpųjų balsių *i, u* nekirčiuotoje pozicijoje paplatėjimas tarmėje yra senas reiškinys.

4. Galūnių redukcija, žiemgalių kalboje prasidėjusi jau XIII a.¹³, vėlyvesnio lietuvių kalbos antplūdžio buvo, matyt, kuriam laikui gerokai sulaukyta ir smarkiau progresuoti vėl pradėjo tikrai nuo XVI a. galo, tarnei galutinai atitraukus kirtį į žodžio pradžią.

5. Dalis žiemgalių po vokiečių agresijos ir karų apylinkėje vis dėlto išliko. Tai patvirtina senesnio už žiemgalius lybių substrato išlikimas (*Кекъ, Нэнис, Цыра-иня* (K linksnis). Šioji išlikusioji žiemgalių asmenvardžių dalis nerodo, kad žiemgalių kalba būtų buvusi latvių kalbos tarmė. Priešingai, kai kuriais atvejais ji turėjo būti netgi artimesnė lietuvių kalbai. Tas ypač aiškiai matyti iš šio dokumento asmenvardžių priesagų: tokių priesagų, kurių lietuvių kalboje nebūtų arba kurios lietuvių kalboje būtų retos, juose nėra. Tačiau savo fonetika (*ā, ē, a* po *ļ, s, z*) ir žodynu — priešingai: artimesnė ji turbūt buvo latvių kalbai.

6. Būdingu žiemgalių kalbos substrato padariniu tarmėje reikia laikyti vienask. vardin. l. daiktavardžių galūnių *-is* ir *-us* populiarumą. Vardų su šiomis galūnėmis vartojimas apylinkėje neparodo jų savininkų tuometinės tautinės priklausomybės arba jų tautinės kilmės, kadangi vardai *Янис* ir *Янос* dokumente yra užfiksuoti tos pačios šeimos broliams pavadinti (žr. skyr. II, 1).

7. Vokiški asmenvardžiai į apylinkę atėjo greičiausiai su sklindančiu liuteronizmu (liuteronų — evangelikų bažnyčia Žeimelyje buvo pastatyta 1540 m.¹⁴), kadangi kitų vokiškos kilmės asmenvardžių dokumente tėra užfiksuota vos keletas (*Зыкгвал-тос, Мерпыц*).

8. Slavų kalbų įtaka tuo metu Žeimelio apylinkės asmenvardžiams yra buvusi dar mažesnė.

¹³ Šliavas J. Substratas Žeimelio apylinkės vadyne ir tarmėje. — Kn.: Kraštotyra. V, 1970, p. 267.

¹⁴ Kallmeyer T. Die evangelischen Kirchen und Prediger Kurlands. — Riga, 1910, S. 202.

II. ASMENVARDŽIŲ SĄRAŠAS

Čia pateikiamame sąrašė asmenvardžiai išdėstyti abėcėlės tvarka pagal antrąjį asmenvardį, atliekantį pavardės funkciją. Kartu gyvenantys šeimos nariai (broliai, kaip vienoje vietoje ir pažymėta) surašyti kartu.

1. Янис, Балчюс, Петюлис, Якубос, Янос Одыюнаити
2. Матен Алдрукен
3. Янос Алдукеи
4. Дырыхъ Андреюнос
5. Мата, Петуляс Антунонаити
6. Юхнанис Балчыс
7. Балчус
8. Юстас, Томаш Балташанес
9. Ганус Балтушыс
10. Якуб Балтушыс
11. Бая (K linksnis)
12. Юркгис Банис
13. Ян Блавдзюнас
14. Ота Блавдзюнас
15. Микс Блюдчюнас
16. Щепан Блюникас
17. Юркги Брэдис
18. Матюлис, Янос, Мартинос, Яникос, Чыпас, Бухонове
19. Петр Бурба
20. Яна Цыраиня (K linksnis)
21. Петюл, Томаш, Юркгис, Андреюс, Каспор Чукуиланис, брѣтя
22. Янелис Довешконис
23. Енис Дзьюргганис
24. Кершыс Кгаикгалонис
25. Кгавняс Ушкурис
26. Мартин Кгерленас
27. Чѣпас Кгирдчюнас
28. Кгрыбюс
29. Томас Кгулбынос
30. Герман тѣкач
31. Мартинос Илкганис
32. Янос, Юркгис Янунос
33. Амбросос Янунос
34. Яникус
35. Банис Яникаитис
36. Симонис, Петрос, Юркгис Яникаити
37. Макулис Юхнонис
38. Томаш Юдис
39. Алуист Юркгис
40. Кляванис Юркгис
41. вдова Юсева
42. Томаш Юстанис пивовар
43. Амбросос Коирелис
44. Пиктиос Коирелис
45. Янушко, Яник, Коирелис
46. Дырыха Калвяна (K linksnis)
47. Никелис Кареткис
48. Якуб Кек
49. Кгрыкгос Кгрыгалюс Кек
50. Андреюс Кекис
51. Янис Мелвитис Кек(а)нес
52. Янос Килис
53. Янас, Ганис Клебочан
54. Матюлис Клонис
55. Гануса Кареля (K linksnis)
56. Павел, Сэраико Круменей
57. Юндилас Кулаканес
58. Матеюс Лотвинос
59. Мелютис Чапанас Лидимникос
60. Янас, Кгрыкгас Лаканес
61. Кгаикгалас Ломенис
62. Лукаш Ломенис
63. Пупану Матюлю (N linksnis)
64. Пѣтер Мартинанис
65. Юхно Мацѣлюнос
66. Юст Мейронис
67. Блюдзюс Мерыц
68. Юркгис, Банис Мешкаитис
69. Микрѣлис
70. Андреюс Милунос
71. Микос Милунос
72. Юркгис Мелвитис
73. Герман Мурникас
74. Стасис, Матеюс, Чапос, Мелвид Нарбунонис
75. Банис Нарбутанис
76. Петрыкас Неманис
77. Пѣтер Нѣнис
78. Юркгис Никнюнас
79. Лаврын Никнюнос
80. Петр Нинежѣнис
81. Янас Пачынас
82. Якуб Полтошунос
83. Гансис Миц Попежемѣникос
84. Юстас Пастолюс
85. Петр ковал
86. Юркгис Пежюнонис
87. Павѣл Пикчюс
88. Янус Пиктис
89. Тѣнис Пипѣженис

90. Станис Поркгинисъ	106. Яна Шэреля (K linksnis)
91. Юркгис Романонис	107. Янас Шекштэлис
92. Матюлис Романанис	108. (...) Шыманис
93. Мартин Романанис	109. Юркгис Тивунос
94. Матис Романанис	110. Янос Внъкис
95. Петръ Романанисъ	111. Кгавняс Ушкурыс
96. Гэрманисъ Руножомникос	112. Янос Векунос
97. Петрас, Ракас Сэдеикони	113. Якубос Волонъкгис
98. Станислав, Матюл Скибилаити	114. (...) Зыкгвалтос
99. Пэтрыс Скробутис	115. Андреюс, Петрыкасъ Застортэн
100. Якуб Скрыбикас	116. Микшта Жыбалис
101. Юркгис Скудень	117. Станис Жебалис
102. Юость Скудуй	118. Павилос Жекгунисъ
103. Станис, Юркгис Смилкгис	119. Пэтэр Жеимос
104. Станюс	120. Кгрыкосъ, Янис, Стамбро Жеминикос
105. Матеюс Спусис	

АНТРОПОНИМИЯ ОКРЕСТНОСТЕЙ ЖЕЙМЯЛИСА XVI ВЕКА

Резюме

Подробно анализируются антропони́мы Жеймья́льского инвентаря 1585 г. Они изучены в фонетическом, словообразовательном и лексическом отношениях. На основе фонетического анализа антропонимов делаются некоторые выводы о жеймья́льском диалекте XVI в. Предпринимается попытка выявить реликты жемгальского субстрата в антропонимии этого региона Литвы.